

GIÁO DỤC ÂM NHẠC NHẪM PHÁT TRIỂN KHẢ NĂNG THẨM MỸ CHO TRẺ MẪU GIÁO

Đậu Thị Hà, Nguyễn Thị Hải Vân
Trường Cao đẳng Vĩnh Phúc

Tóm tắt: Hoạt động âm nhạc là giáo dục tình cảm đạo đức, thẩm mỹ cho trẻ. Hoạt động âm nhạc hình thành cho trẻ lòng yêu thiên nhiên, Tổ quốc, tình yêu thương con người. Không chỉ vậy, giáo dục âm nhạc còn là phương tiện nâng cao khả năng trí tuệ, phát triển thể chất, giúp trẻ phát triển trí tưởng tượng, củng cố kiến thức trẻ qua học tập, vui chơi. Quá trình trẻ tiếp xúc và hoạt động âm nhạc: học hát, nghe hát, vận động theo nhạc, chơi trò chơi âm nhạc, sẽ hình thành ở trẻ những yếu tố của một nhân cách phát triển toàn diện, hài hòa, là sự phát triển về thẩm mỹ, đạo đức, trí tuệ và thể lực. Chính vì vậy, hoạt động âm nhạc cho trẻ mầm non là một nhiệm vụ vô cùng quan trọng.

Từ khóa: Giáo dục âm nhạc; Trẻ mầm non; Khả năng thẩm mỹ.

MUSIC EDUCATION TO DEVELOP AESTHETIC SENSE FOR PRESCHOOLERS

Dau Thi Ha, Nguyen Thi Hai Van
Vinh Phuc College

Abstract: Musical activities are to educate children about moral and aesthetic feelings. Musical activities form in children a love for nature, the Fatherland, and love for people. Not only that, musical education is also a means to improve intellectual ability, develop physical strength, help children develop their imagination, and consolidate their knowledge through learning and playing. The process of children being exposed to and participating in musical activities: learning to sing, listening to singing, moving to music, playing musical games... will form in children the elements of a comprehensive and harmonious personality, which is the development of aesthetics, morality, intelligence and physical strength. Therefore, musical activities for preschool children are an extremely important task.

Keywords: Music education; Preschool children; Aesthetic ability.

Nhận bài: 16/12/2024

Phản biện: 05/01/2025

Duyệt đăng: 09/01/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Giáo dục âm nhạc có vai trò quan trọng trong việc định hình nhân cách, thị hiếu, tư duy và quá trình hội nhập của học sinh trung học phổ thông hiện nay. Âm nhạc sẽ giúp học sinh nói chung, trẻ mầm nói riêng nuôi dưỡng tinh thần tự học và học tập suốt đời. Đây cũng là mục tiêu của chương trình đổi mới căn bản, toàn diện của giáo dục Việt Nam. Âm nhạc được coi là phương tiện hữu hiệu để phát triển tai nghe cho trẻ. Tính chất đa dạng của âm nhạc gợi ra những phản ứng gắn với sự thay đổi nhịp tim mạch, sự trao đổi máu. Vì vậy, giáo dục âm nhạc đối với trẻ mẫu giáo là vô cùng cần thiết, đòi hỏi người giáo viên phải có trình độ chuyên môn, yêu nghề. Trong quá trình dạy và học cần cho trẻ làm quen với âm nhạc trong tất cả các hoạt động.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Các khái niệm cơ bản

Trẻ mẫu giáo: Theo quy định tại điểm b, khoản 1, Điều 15, Thông tư 52/2020/TT-BGDĐT ngày 31 tháng 12 năm 2020 của Bộ Giáo dục và Đào tạo Ban hành Điều lệ Trường mầm non, trẻ mẫu giáo được hiểu như sau: Đối với lớp mẫu giáo: Trẻ em từ 03 tuổi đến 06 tuổi được tổ chức thành

các lớp mẫu giáo. Số lượng trẻ em tối đa trong một lớp mẫu giáo được quy định như sau: Lớp mẫu giáo 3 - 4 tuổi: 25 trẻ em; Lớp mẫu giáo 4 - 5 tuổi: 30 trẻ em; Lớp mẫu giáo 5 - 6 tuổi: 35 trẻ em.

Giáo dục âm nhạc: Hiện nay có nhiều quan niệm khác nhau về giáo dục âm nhạc và cách thức giáo dục âm nhạc. Nghiên cứu các khái niệm, quan niệm chúng tôi cho rằng: Giáo dục âm nhạc là hoạt động nghệ thuật có tác dụng giáo dục thẩm mỹ cũng như phát triển trí tuệ. Giáo dục âm nhạc là hoạt động rất quan trọng với học sinh, giúp người học có khả năng trải nghiệm những cảm xúc trong quá trình cảm thụ và thể hiện âm nhạc. Khi nghe nhạc, học sinh cảm nhận được tính chất, tình cảm của âm nhạc, ảnh hưởng những trạng thái cảm xúc có trong tác phẩm. Đồng thời âm nhạc cũng dẫn dắt người học đến với những hiện tượng sống động của đời sống, giúp hình thành sự liên tưởng và nhân cách cao đẹp.

Giáo dục thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo: Là quá trình hướng dẫn, rèn luyện giúp bé nhận ra và hướng đến những điều tốt đẹp trong cuộc sống. Những điều tốt đẹp này bao gồm cả về thẩm mỹ cũng như điều hay, lẽ phải. Ví dụ: trẻ sẽ có thể

phân biệt được rạch ròi đúng - sai, tốt - xấu hay cái mới - cái cũ, cái xấu - cái đẹp. Từ đó, con sẽ thấu hiểu và có cách ứng xử phù hợp với gia đình và những người xung quanh. Giáo dục thẩm mỹ làm cho trẻ mẫu giáo nhận ra được những kỹ năng cơ bản về văn hóa nghệ thuật, có khả năng cảm thụ và đánh giá các tác phẩm nghệ thuật, hiểu được giá trị cái đẹp và ngôn ngữ của cái đẹp trong các loại hình nghệ thuật. Bên cạnh đó, phát triển thẩm mỹ còn giúp các bé cảm nhận cái đẹp về thị giác và cảm xúc. Những hoạt động này sẽ bắt đầu từ những việc cơ bản nhất như dạy trẻ sắp xếp đồ đạc ngăn nắp, gọn gàng, dọn vệ sinh sạch sẽ và trang trí góc học tập... Điều này sẽ giúp trẻ hình thành nên lối sống lành mạnh và nhân cách tích cực để trẻ phát triển toàn diện từ tâm - trí - thể.

2.2. Lợi ích, ý nghĩa và các hình thức giáo dục phát triển khả năng thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo qua tổ chức hoạt động âm nhạc

Giáo dục phát triển thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo qua tổ chức các hoạt động âm nhạc đem đến rất nhiều lợi ích vượt trội. Không chỉ tạo thành các thói quen tốt mà còn làm nền tảng vững chắc để bé phát triển toàn diện, hình thành nhân cách đẹp trong tương lai. Cụ thể:

Thứ nhất, biết bộc lộ cảm xúc cá nhân: Khi được giáo dục thẩm mỹ, bé sẽ nảy sinh những cảm xúc trước các sự vật, hiện tượng xung quanh như: biết phê phán điều xấu, khen ngợi và làm theo việc tốt, trẻ sẽ thể hiện những cảm xúc của mình một cách đúng đắn.

Thứ hai, kích thích khả năng sáng tạo: Nhờ phát triển thẩm mỹ từ sớm, bé sẽ được vận dụng tối đa năng lực sáng tạo của bản thân, đặc biệt là trong các lĩnh vực nghệ thuật. Điều này giúp ích rất nhiều cho con trong quá trình học tập.

Thứ ba, phát triển các kỹ năng cần thiết và hình thành nên những nhân cách tích cực: Thẩm mỹ có mối liên hệ gắn gũi với thể chất, trí tuệ và đạo đức. Bé sẽ nhận biết được cái đẹp của cuộc sống như: tình yêu, lòng vị tha, nhân ái... Từ đó, trẻ cũng dần hình thành nên những mặt tích cực này. con sẽ biết phân biệt đúng sai, tốt xấu và tự tin, có thái độ ứng xử chuẩn mực trong tương lai.

Vì vậy, khi bé được giáo dục thẩm mỹ thì con cũng sẽ phát triển toàn diện với các khía cạnh còn lại. Tổ chức các hoạt động giáo dục âm nhạc nhằm phát triển khả năng thẩm mỹ cho trẻ mẫu giáo có thể thực hiện mọi lúc, mọi nơi. Thực tế giáo dục âm nhạc ở độ tuổi mầm non cho thấy, khả năng cảm thụ âm nhạc của trẻ không thể tự phát triển, mà cần phải trải qua một quá trình: Học - chơi - tiếp xúc thường xuyên, liên tục. Giáo viên

cần cho trẻ làm quen với âm nhạc mọi lúc mọi nơi. Ví dụ, vào buổi sáng giờ đón trẻ, cho trẻ nghe nhạc, nghe những bài hát trong và ngoài chương trình phù hợp với lứa tuổi. Trẻ nghe nhiều lần sẽ cảm nhận được giai điệu của bài hát, thích nghe hát và hát được như bạn. Hoạt động ngoài trời cũng cần cho trẻ làm quen với âm nhạc, hát những bài có nội dung theo chủ đề, chủ điểm qua đó giáo dục cho trẻ thông qua nội dung theo chủ đề, chủ điểm qua đó giáo dục cho trẻ thông qua nội dung của các bài hát đó.

Giáo dục âm nhạc thông qua các giờ học khác. Trong mọi hoạt động, giáo viên đều có thể tích hợp với giáo dục âm nhạc, căn cứ vào những bài đã học, những bài chưa học theo từng chủ đề, chủ điểm của bài dạy để có hướng tích hợp phù hợp nhất. Ví dụ, dạy trẻ đọc thơ “Làm anh” của tác giả Phan Thị Thanh Nhàn, sau đó, giáo viên tích hợp cho trẻ hát bài: “Cả nhà thương nhau” của nhạc sĩ Phan Văn Minh, cô hát cho trẻ nghe bài: “Ba ngọn nến lung linh” của nhạc sĩ Ngọc Lễ. Qua đó, giúp trẻ làm quen một số bài hát mới hoặc củng cố những bài hát đã học, không những giúp trẻ làm quen âm nhạc mà còn làm cho trẻ hứng thú hơn trong giờ học.

Giáo dục âm nhạc trong giờ học âm nhạc. Do đặc điểm của lứa tuổi mầm non nên khi giáo dục, dạy học cho trẻ, giáo viên cần tiến hành theo phương châm “Học mà chơi - chơi mà học” theo chương trình giáo dục mầm non mới. Một giờ học âm nhạc, giáo viên xây dựng theo các cách khác nhau, mỗi giờ học chọn một phần trọng tâm chủ yếu trong một hoạt động. Nếu trọng tâm là học hát, giáo viên cần tập trung vào nội dung chính là tập cho trẻ hát thuộc bài hát, hát rõ lời, đúng nhạc. Nếu trọng tâm là nghe hát, giáo viên cần chú ý phần nghe hát phải kéo dài hơn, chủ yếu là trẻ được nghe cô hát, trẻ cảm nhận được tính chất, tình cảm của âm nhạc nên hưởng ứng với những trạng thái cảm xúc có trong tác phẩm; Nếu trọng tâm là vận động theo nhạc, giáo viên hướng dẫn trẻ cách vận động theo bài hát để tạo cho bài hát hay hơn, trẻ hứng thú hơn. Việc dạy trẻ vận động nhịp nhàng theo nhịp điệu âm nhạc không chỉ giúp trẻ tập phối hợp các động tác đi lại vững vàng mà nhờ đó, tất cả những vận động của tay chân, thân mình nhờ có sự phụ họa âm nhạc trở nên chính xác, nhịp nhàng hơn. Vận động theo nhạc tạo cho trẻ sự hoạt bát, nhanh nhẹn, có tư thế đẹp, duyên dáng; Nếu trọng tâm là trò chơi âm nhạc, giáo viên xác định mục tiêu phát triển khả năng âm nhạc, ôn luyện kiến thức, kỹ năng cho trẻ. Tạo sự phản ứng âm thanh khác nhau để

phát triển khả năng nghe nhạc của trẻ. Giáo viên cần hướng dẫn trẻ cách chơi rõ ràng, cụ thể, dần dần nâng cao yêu cầu của trò chơi, nên cho tất cả trẻ được tham gia chơi. Trò chơi âm nhạc giúp trẻ thoải mái, vận động chạy nhảy, trẻ sẽ hoạt bát nhanh nhẹn và hứng thú trong giờ học.

Các giờ học, hoạt động làm quen âm nhạc nên có phần nghe hát và trò chơi âm nhạc. Muốn một giờ hoạt động âm nhạc đạt kết quả cao, đòi hỏi giáo viên phải hát đúng nhạc, có sử dụng đàn, nhạc cụ để trẻ được làm quen với nhạc, cô hát càng hay càng thu hút trẻ vào giờ học. Cô hát phải thể hiện tình cảm sắc thái bài hát, cô giới thiệu dẫn dắt hay có nội dung, khuyến khích trẻ hát cùng cô cả bài. Cô chuẩn bị nhạc cụ cho trẻ: Phách tre, trống lắc, các loại nhạc cụ gõ... Trẻ hát đúng, hát hay chưa đủ, cần dạy trẻ vận động theo nhạc, biết phối hợp âm nhạc với nhịp điệu. Trẻ vừa hát vừa vận động theo nhạc giúp trẻ biết cảm nhận về âm nhạc. Hầu hết các bài hát đều có thể cho trẻ vận động múa. Vì múa là hoạt động nghệ thuật, dùng hình thể để biểu hiện tư tưởng, tình cảm của một tác phẩm. Múa và âm nhạc có tương quan mật thiết với nhau. Với mỗi bài hát nên cho trẻ làm quen từ hai đến ba cách vận động khác nhau để thay đổi hình thức, giúp trẻ làm quen với nhiều loại hình tiết tấu và không nhầm chán. Có thể cho trẻ mặc trang phục theo bài hát, giúp trẻ biết trang phục của một số vùng miền theo nội dung bài hát. Khi chọn bài hát, giáo viên cần lựa chọn những tác phẩm có nội dung phù hợp, thể hiện được nội dung chính của bài dạy hát.

Giáo dục âm nhạc thông qua giờ hoạt động góc. Trong một giờ hoạt động chung, trẻ không thể hát thuộc và vận động thành thạo bài hát, vì ở lứa tuổi này trẻ rất dễ nhớ nhưng mau quên. Cần cho trẻ làm quen âm nhạc mọi lúc, mọi nơi đặc biệt là hoạt động ở góc. Trong giờ hoạt động góc, trẻ chơi rất hồn nhiên, mạnh dạn, thích hát múa lại những bài đã học và thích phản ánh lại những việc làm của người lớn. Ví dụ: Sau giờ âm nhạc. Học hát Cô giáo miền xuôi của nhạc sĩ Mộng Lân, giáo viên cần cho trẻ hoạt động góc - ở góc phân vai cho trẻ chơi trò chơi: Tập làm cô giáo, cô dạy hát bài: Cô giáo miền xuôi, Cô và mẹ... Trẻ rất thích thú

chơi và đóng vai cô giáo, học sinh, dạy hát và làm theo các cử chỉ của cô như thể trẻ là cô giáo thật.

Giáo dục âm nhạc thông qua các hoạt động biểu diễn. Giáo viên nên tổ chức các cuộc thi âm nhạc tại lớp. Có đàn, dụng cụ âm nhạc cho các cháu biểu diễn giống như một chương trình văn nghệ, cho trẻ đóng các vai: Ban nhạc, nhạc công, ca sĩ... giáo viên chuẩn bị phần quà cho những trẻ đạt giải. Trẻ sẽ rất hào hứng, mạnh dạn, tự tin tham gia vào các hoạt động âm nhạc, thích biểu diễn và say mê với âm nhạc. Sự cảm thụ tích cực của trẻ với âm nhạc không chỉ ở việc cho trẻ hát lại những bài hát được cô giáo truyền thụ. Những tri thức, kỹ năng âm nhạc ở trẻ sẽ được hình thành và tồn tại lâu bền hơn khi trẻ được rèn luyện thường xuyên và được tham gia biểu diễn... Tất cả các hình thức biểu diễn tác phẩm âm nhạc như: Đồng ca, đơn ca, hát kết hợp múa, hát kết hợp trò chơi, vận động theo nhạc, đều tạo cho trẻ những hứng thú nhất định. Đặc biệt, hoạt động biểu diễn âm nhạc giúp trẻ mạnh dạn, tự tin trước mọi người, trẻ sẽ thích tham gia biểu diễn trong những ngày lễ hội, thích được nghe nhạc, giúp trẻ từng bước cảm nhận và biết đánh giá âm nhạc cũng như số lượng tác phẩm mà trẻ được nghe, được học, hình thành những cơ sở đầu tiên cho thị hiếu âm nhạc ở trẻ.

III. KẾT LUẬN

Giáo dục âm nhạc là phương tiện truyền tải ý thức con người một cách linh hoạt, mềm dẻo, từ đó hình thành nên những giá trị thẩm mỹ, trí tuệ và nhân cách ở trẻ. Thông qua giáo dục âm nhạc, trẻ mẫu giáo tiếp thu tri thức, hiểu và biết trân trọng những giá trị ấy, từ đó tác động mạnh mẽ đến đời sống và tính cách của các em. Âm nhạc là một hình thức nghệ thuật biểu trưng cho cái đẹp, tức là phô diễn cái đẹp bằng âm thanh, bằng giai điệu và hòa âm. Mỗi tác phẩm âm nhạc mà trẻ tìm hiểu và đánh giá sẽ giúp trẻ nhận biết và có thái độ đúng đắn, dựa vào đó mà đặt các cung bậc cảm xúc tương ứng để thể hiện cái tôi của bản thân và hình thành giá trị tư tưởng thẩm mỹ. Vậy, sử dụng chương trình âm nhạc để giáo dục thẩm mỹ tức là phải hướng trẻ mẫu giáo đến cái tốt đẹp, giúp trẻ hiểu được giá trị của cái đẹp trong cuộc sống hàng ngày.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

Lê Vũ Anh (2022), *Giáo dục nghệ thuật cho học sinh trung học phổ thông theo Chương trình Giáo dục phổ thông 2018*, Tạp chí Khoa học giáo dục Việt Nam, tập 18, số 03, năm 2022, tr.45-50.

Đảng Cộng sản Việt Nam (2013), *Nghị quyết số 29-NQ/TW ngày 4/11/2013 Hội nghị TW 8 khóa XI về đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục và đào tạo, đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa trong điều kiện kinh tế thị trường, định hướng xã hội chủ nghĩa và hội nhập quốc tế*.

Nguyễn Trọng Hoàn (2019), "*Lớn lên cùng âm nhạc với sự phát triển toàn diện phẩm chất và năng lực của học sinh*", Báo điện tử Đảng Cộng sản Việt Nam, ngày 28/5/2019.